

Καρλ Μαρξ

Γράμμα του Μαρξ στον J. Weydemeyer

(Πάλη των τάξεων και Δικτατορία του Προλεταριάτου)

Λονδίνο, 5 Μαρτίου 1852

Αγαπητέ μου Weymy [J. Weydemeyer],

Φοβάμαι ότι έγινε κάποια σύγχυση, γιατί having misunderstood the last letter (μη έχοντας καταλάβει το τελευταίο σου γράμμα), ανέγραψα στα δυο μου τελευταία γράμματα μίαν ανακριβή διεύθυνση: «Office of the Revolution, 7, Chamberstreet, Box (κουτί) 1817».

Η σύγχυση προέρχεται απ' αυτή την ιερή «box 1817», παίρνοντας υπ' όψη ότι μου είχες γράψει ότι πρέπει να προσθέσω αυτή τη διευκρίνιση: «Στην παλιά διεύθυνση», χωρίς να υποδειχνεται αν πρόκειται για την πρώτη ή για τη δεύτερη. Ελπίζω ωστόσο ότι η υπόθεση θα έχει ξεκαθαριστεί προτού φτάσει αυτό το γράμμα, και τόσο περισσότερο όσο η επιστολή της τελευταίας Παρασκευής περιείχε το πολύ ογκώδες κεφάλαιο του έργου μου*. Αυτή τη βδομάδα δε μπόρεσα να τελειώσω το έκτο και τελευταίο κεφάλαιο... Αν η εφημερίδα σου έχει ήδη ξαναρχίσει να εκδίδεται, αυτή η αργοπορία δε θα προκαλέσει την παραμικρή καθυστέρηση γιατί και χωρίς αυτό το κεφάλαιο έχεις υλικό περισσότερο απ' όσο χρειάζεσαι...

Το άρθρο σου ενάντια στον Heinzen, που ο Ένγκελς δυστυχώς μου το έστειλε πολύ αργά, είναι πολύ καλό, σύγχρονα βίαιο και λεπτό, ακριβώς αυτό που χρειάζεται για μίαν αληθινή πολεμική. Το έδειξα στον E. Jones κι εσωκλείω εδώ την επιστολή που σου απευθύνει για να δημοσιευτεί. Έχοντας όμως για δοσμένο ότι ο Jones γράφει κατά τρόπο απόλυτα αδιάβαστο, με συντομεύσεις, και καθώς υποπτεύομαι ότι δεν έγινες ακόμα ένας out-and-out (πέρα για πέρα) τέλειος Βρετανός, επισυνάπτω στο πρωτότυπο ένα αντίγραφο γραμμένο απ' τη γυναίκα μου καθώς και τη γερμανική του μετάφραση, για να μπορέσεις να δημοσιεύσεις σύγχρονα το πρωτότυπο και τη μετάφραση. Μπορείς ακόμα να προσθέσεις αυτό το σημείωμα στο γράμμα του Jones: για ό,τι αφορά τον George Julian Harney, που είναι επίσης μια αυθεντία για τον κ. Heinzen, και που δημοσίευσε στην Red Republican του την αγγλική μετάφραση του Κομμουνιστικού μας Μανιφέστου με τη μνεία ότι είναι «the most revolutionary document ever given to the world» (το πιο επαναστατικό ντοκουμέντο που εκδόθηκε ποτέ), και που μετάφρασε στην Democratic Review του, τους αγροίκους αστεϊσμούς που «ανασκευάστηκαν» απ' τον Heinzen – τα άρθρα μου πάνω στη Γαλλική επανάσταση** της Revue der Neuen Rheinischen Zeitung. Σ' ένα άρθρο για τον Luis Blanc αναφέρεται σ' αυτά τα άρθρα σα ν' αποτελούν μίαν «αψευδή κριτική» των γαλλικών γεγονότων. Είναι αλήθεια ότι στην Αγγλία δεν είναι απαραίτητο ν' αναφέρεται κανείς αποκλειστικά σ' εκείνους της «άκρας αριστεράς». Εδώ, όταν ένα μέλος του Κοινοβουλίου γίνεται υπουργός, πρέπει να ξαναεκλεγεί και βλέπουμε τον Ντισραέλι, το νέο καγκελάριο-λόρδο του Θησαυροφυλακίου να γράφει d.d. (de dato) την 1η Μαρτίου στους εκλογείς του:

«Θα προσπαθήσουμε να θέσουμε ένα τέρμα σ' αυτήν την πάλη των τάξεων που όλα αυτά τα χρόνια είχε μια τόσο αξιοθρήνητη επίδραση στην ευημερία του βασιλείου μας».

Σχετικά με αυτό το θέμα οι Τάιμς της 2 Μαρτίου παρατηρούν: «Αν υπάρχει κάτι στη χώρα μας που μπορεί να διαιρέσει τις τάξεις ως ένα σημείο που η επανασυμφιλίωση να είναι αδύνατη και που δε θα υπάρχει πια η δυνατότητα μιας δίκαιης και έντιμης ειρήνης, είναι οι εισαγωγικοί δασμοί στο ψωμί».

Και για να μη φανταστεί ένα αμόρφωτο πρόσωπο της κατηγορίας του Heinzen ότι οι αριστοκράτες είναι υπέρ και οι αστοί εναντίον του νόμου για το ψωμί, αφού οι πρώτοι αγωνίζονται υπέρ του μονοπωλίου και οι δεύτεροι υπέρ της ελευθερίας –γιατί για έναν ενάρετο φιλισταίο οι αντιθέσεις δεν υπάρχουν παρά μονάχα κάτω απ' αυτή την ιδεολογική μορφή– πρέπει να σημειώσουμε ότι στον 18ο αιώνα οι αριστοκράτες της Αγγλίας ήσαν υπέρ της «ελευθερίας» (του εμπορίου) και οι αστοί υπέρ του «μονοπωλίου», μ' άλλα λόγια ότι κατείχαν μια θέση όμοια μ' εκείνη που οι δυο αυτές τάξεις κατέχουν τώρα «στην Πρωσία απέναντι στους νόμους για το ψωμί». Η Neue Preussische Zeitung είναι ο θερμότερος freetrader (οπαδός της ελεύθερης ανταλλαγής). Τέλος, αν ήμουν ο εαυτός σου, θα παρατηρούσα στους κ.κ. δημοκράτες en generale (γενικά) ότι θα κάνουν καλύτερα να εξοικειωθούν οι ίδιοι με την αστική φιλολογία πριν επιτρέψουν

στον εαυτό τους να γαυγίζουν ενάντια σ' εκείνο που είναι ακριβώς το αντίθετο. Θα έπρεπε π.χ. αυτοί οι κύριοι να μελετήσουν τα έργα των Thierry, Guizot, John Wade κ.λπ., και κάπως να φωτισθούν σχετικά με «την ιστορία των τάξεων» στο παρελθόν. Θα έπρεπε να εξοικειωθούν με τα στοιχεία της πολιτικής οικονομίας, προτού να έχουν την αξίωση να επιδοθούν στην κριτική της πολιτικής οικονομίας. Αρκεί π.χ. ν' ανοίξεις το μεγάλο έργο του Ρικάρντο*** για να πέσεις, απ' την πρώτη κίολας σελίδα, στις γραμμές με τις οποίες αρχίζει ο πρόλογος: The produce of the earth—all that is derived from its surface by the united application of labour, machinery and capital, is divided among three classes of the community; namely, the proprietor of the land, the owner of the stock or capital necessary for its cultivation, and the labourers by whose industry it is cultivated».

(Το προϊόν της γης—όλο το κέρδος που μπορεί ν' αποσπαστεί απ' την επιφάνειά της με τη συντονισμένη εφαρμογή της εργασίας, των μηχανών και του κεφαλαίου— μοιράζεται ανάμεσα σε τρεις τάξεις της κοινωνίας, δηλαδή: τον ιδιοκτήτη του εδάφους, τον κάτοχο των κεφαλαίων που απαιτεί η καλλιέργειά του και τους εργάτες που, με την τέχνη τους, καλλιεργούν αυτό το έδαφος).

Σε ποίο βαθμό η αστική κοινωνία στις Ενωμένες Πολιτείες στερείται ακόμα της αναγκαίας ωριμότητας για να καταστήσει την πάλη των τάξεων αισθητή και κατανοητή είναι αυτό που αποδειχνει κατά το φαινότερο τρόπο ο C.H. Garey**** (απ' τη Φιλαδέλφεια), ο μόνος σημαντικός οικονομολόγος της Αμερικής του Βορρά. Επιτίθεται ενάντια τον Ρικάρντο—τον κλασικό αντιπρόσωπο (εκφραστή) της αστικής τάξης και τον πιο στωικό αντίπαλο του προλεταριάτου— σα σ' έναν άνθρωπο που τα έργα του θα χρησίμευαν σαν οπλοστάσιο στους αναρχικούς, στους σοσιαλιστές και σ' όλους τους εχθρούς της αστικής κοινωνίας. Και δεν επιτιμά μονάχα αυτόν, μ' ακόμα τους Malthus, Mill, Say, Torrens, Wakefield, Mac Culloch, Sencor, Whately, R. Jones κ.λπ., όλους αυτούς τους αρχηγούς της οικονομικής επιστήμης στην Ευρώπη, που τους κατηγορεί ότι διαιρούν την κοινωνία και προετοιμάζουν τον εμφυλιο πόλεμο με το ν' αποδείχνουν ότι οι οικονομικές βάσεις των διαφόρων κοινωνικών τάξεων δεν μπορούν παρά να προκαλούν μεταξύ τους ένα αναγκαίο και συνεχώς αναπτυσσόμενο ανταγωνισμό. Προσπαθεί να τους ανασκευάσει, όχι ασφαλώς όπως αυτός ο ηλίθιος d' Heinzen συνδέοντας την ύπαρξη των τάξεων με την ύπαρξη των πολιτικών προνομίων και των μονοπωλίων, μα προσπαθώντας ν' αναπτύξει ότι οι οικονομικές συνθήκες: πρόσοδος (έγγειος ιδιοκτησία), κέρδος (κεφάλαιο) και μισθός (μισθωτή εργασία), μακριά απ' του ν' αποτελούν προϋποθέσεις πάλης και ανταγωνισμού, αποτελούν περισσότερο προϋποθέσεις συνένωσης και αρμονίας. Φυσικά, το μόνο που κατορθώνει ν' αποδεικνύει είναι ότι οι σχέσεις των Ενωμένων Πολιτειών «που ακόμα είναι ανεπαρκώς αναπτυγμένες» αντιπροσωπεύουν στα μάτια του «κανονικές σχέσεις».

Τώρα, για ό,τι με αφορά, δεν ανήκει σ' εμένα η τιμή ότι ανακάλυψα την ύπαρξη των τάξεων στη σύγχρονη κοινωνία, όπως και την πάλη που διεξάγουν ανάμεσά τους. Πολύ πριν από μένα αστοί ιστορικοί είχαν εκθέσει την ιστορική ανέλιξη αυτής της πάλης των τάξεων και αστοί οικονομολόγοι είχαν περιγράψει την οικονομική της ανατομία. Το νέο που έφερα είναι: 1ο ότι απόδειξα ότι η ύπαρξη των τάξεων είναι συνδεδεμένη με καθορισμένες ιστορικές φάσεις της ανάπτυξης της παραγωγής. 2ο ότι η πάλη των τάξεων οδηγεί αναγκαστικά στη δικτατορία του προλεταριάτου. 3ο ότι η ίδια αυτή δικτατορία δεν αντιπροσωπεύει παρά μια μετάβαση προς την κατάργηση όλων των τάξεων και προς μια κοινωνία χωρίς τάξεις.

Αμόρφωτοι ηλίθιοι, όπως Heinzen, που δεν αρνούνται μονάχα την πάλη των τάξεων, μα και την ίδια την ύπαρξή τους ακόμα, δείχνουν μονάχα ότι παρά το ματωμένο τους σάλιο, παρά τα τσιρίγματά τους που θέλουν να τα περάσουν γι' ανθρωπιστικές δηλώσεις, θεωρούν τις κοινωνικές συνθήκες ανάμεσα στις οποίες η αστική τάξη εξασφαλίζει την κυριαρχία της, για το έσχατο αποτέλεσμα, για την τελευταία λέξη της ιστορίας. Αποδειχνουν ότι δεν είναι παρά οι υπηρέτες της αστικής τάξης, δουλοπρέπεια τόσο πιο αποκρουστική όσο λιγότερο καταλαβαίνουν αυτοί οι ηλίθιοι, το παροδικό μεγαλείο και την αναγκαιότητα αυτού του ίδιου του αστικού καθεστώτος...

Απ' τις προηγούμενες παρατηρήσεις μου, μπορείς να διαλέξεις ό,τι κρίνεις καλό. Άλλωστε ο Heinzen μας δάνεισε τη «συγκεντροποίηση» σ' αντικατάσταση της «ομοσπονδιακής του δημοκρατίας». Την εποχή που οι ταξικές αντιλήψεις που διαδίδουμε σήμερα θα έχουν γίνει κοινές, ένα απλό συνηθισμένο εργαλείο για «μέση ανθρώπινη διανοητικότητα», τότε αυτός ο ηλίθιος θα τις κηρύξει σαν το πιο μοντέρνο προϊόν «της δικής του πολυμάθειας» και θ' αρχίσει να ουρλιάζει

ενάντια στην κατοπινή τους ανάπτυξη από μας. Κατά τον ίδιο τρόπο, στηριζόμενος αποκλειστικά στη «δική του πολυμάθεια», ο Heinezen πολεμούσε τη φιλοσοφία του Χέγκελ όσο αυτή η τελευταία ήταν προοδευτική. Να τον όμως τώρα που τρέφεται απ' αυτά τα ψίχουλα τα πολύ λίγο ορεκτικά που τα έφτυσε ο Ruge, γιατί δε μπόρεσε να τα χωνέψει.

Σου αποστέλλω εσώκλειστα το τέλος της ουγγρικής αλληλογραφίας. Αν το φύλλο σου εκδίδεται ακόμα, κοίταξε να τη χρησιμοποιήσεις, τόσο περισσότερο που ο Szemere, πρώην πρωθυπουργός της Ουγγαρίας, μου υποσχέθηκε να γράψει για σένα απ' το Παρίσι ένα αναλυτικό άρθρο, που θα είχε και την υπογραφή του.

Αν η εφημερίδα σου επανάλαβε την έκδοσή της, στείλε μου το μεγαλύτερο δυνατό αριθμό αντιτύπων για να την κάνω όσο το δυνατό πιο γνωστή.

Δικός σου

Κ. Μαρξ

ⁱ Το Γράμμα του Μαρξ στον J. Weydemeyer Στη Νέα Υόρκη